

Dílna 2

doporučeno pro 2. stupeň ZŠ

Dílna 2

Předsudky – Dělalí šaty člověka?

Všichni jsme to už někdy zažili. Někdo si nás „zaškatulkoval“, aniž by o nás něco opravdu věděl. Dostali jsme nálepku, aniž bychom si o to říkali, někdo nás hodnotil skrze vlastnosti nějaké skupiny. Lidé se k nám pak chovali ne podle toho, jací jsme, ale podle toho, k jaké skupině podle nich patříme. A pravděpodobně jsme se takto někdy zachovali i my k někomu jinému. Tohle prostě děláme všichni, často nevědomě. Dokážeme si všimnout vlastních předsudků? Jsme schopni nesoudit ostatní podle příslušnosti k nějaké sociální, etnické nebo náboženské skupině? Jsou předsudky jen špatná věc, nebo nám v něčem naopak mohou pomoci?

Žákyně a žáci v Dílně zpracovávají příběhy a situace z každodenního života, ve kterých hraje významnou roli uplatňování předsudků vůči jednotlivci na základě příslušnosti k nějaké skupině. Zkoumají postoje a reakce různých postav v příběhu a komentují situaci nebo navrhují její rozřešení. Výsledkem jejich práce je ozvučený animovaný komiks.

VZDĚLÁVACÍ CÍLE DÍLNY 2

Cílem Dílny je umožnit žákovskému kolektivu hlouběji pochopit důvody vzniku a důsledky předsudečného jednání. Práce s modelovými příběhy je navede k pochopení „předsudku“ jako fenoménu běžného života, který se týká v podstatě každého člověka. Žákyně a žáci využijí svých dosavadních životních zkušeností k analýze předpřipravených modelových situací, které následně rozvíjejí a dotvářejí. Zkoumají situace z pohledu různých postav a rolí (např. oběť, agresorka, obhájce, přihlížející, komentátorka), posuzují důvody a důsledky jednání těchto postav v dané situaci a vcítují se do role diskriminované osoby. Formulují vlastní postoje k modelovým situacím, vytvářejí svoje alternativní verze rozuzlení těchto příběhů a sdílejí je se spolužačkami a spolužáky.

Se třídou budete skrze tvorbu komiksu zkoumat modelové situace, ve kterých je vůči hlavní postavě uplatňováno jednání vycházející z předsudků. Smyslem Dílny ale není hledání záporných a kladných postav, není důležité třídit „dobro“ a „zlo“. Pomozte žákyním a žákům uchopit situace co nejautentičtěji. Podpořte je v tom, aby s příběhy pracovali zcela svobodně, intuitivně, bez přílišné snahy zpracovávat je dle společenských šablon nebo norem. Veškerý „osobní“ materiál, který se v příbězích objeví (např. hlášky a názory jednotlivých postav), je pro vás důležitým indikátorem toho, jak daný člověk téma vnímá a v jakém prostředí se pohybuje. Někteří budou pravděpodobně pro svůj příběh chtít použít vulgarismy. V tom případě je potřeba se zamyslet nad tím, o jak silný vulgarismus se jedná a jestli dodává příběhu na autentičnosti, nebo jestli tam je jen proto, „aby tam byl“. Pomyslnou hranici „přípustnosti“ určujete vy tak, aby byla aktivita podnětná, ale zároveň nesklouzla k pouhému výčtu vulgarismů. Na základě osobního materiálu je možné

pomocť žákyním a žákům v další fázi nahlédnout na vlastní východiska, názory a postoje (které většinou nevědomě do příběhu otiskli) a pokusit se je posunout v jejich uvažování o tématu. K tomu nejlépe slouží skupinová práce a prezentace komiksů v žákovském kolektivu.

Velmi důležitým cílem práce je rozhodnutí o zveřejnění komiksu. Ačkoliv je dobrovolné, všichni by se měli důkladně zamyslet nad tím, zda komiks zveřejní s ostatními, zda si za výstupem své práce stojí a zda chtějí o tématu dále diskutovat. Motivujte třídu ke zveřejnění citlivě – sdílení s ostatními může dát sice celému procesu větší závažnost a stimulovat kolektiv k zodpovědnějšímu přístupu, některé může ale naopak paralyzovat a blokovat v ochotě vyjádřit svůj osobní názor. Žákyně a žáci by měli vždy chtít zveřejnit výstup na základě vlastního uvážení. Motivujte je tedy, ale nenuťte.

DÍLNA 2 ve zkratce

CÍLE A PROVÁZANOST JEDNOTLIVÝCH AKTIVIT A ÚKOLŮ

Dílna se skládá ze tří aktivit, které na sebe navazují a tvoří provázaný celek. Jednotlivé aktivity se člení na úkoly. Níže uvedený přehled aktivit a úkolů slouží k orientaci ve struktuře Dílny. Zadáání k jednotlivým aktivitám a úkolům je podrobně rozvedeno dále v textu.

AKTIVITA 2. 1. OBJEVOVÁNÍ PŘEDSUDKŮ A STEREOTYPŮ |cca 120 minut|

Cílem aktivity je exponovat téma předsudků (co to je, kde se berou, jak vznikají, ...) a dále naladit třídu na práci s modelovými situacemi, které jsou výchozím bodem pro tvorbu komiksu. Žákyně a žáci si vybírají modelový příběh a během aktivity „sbírají“ materiál, který v aktivitě 2. 2 využijí pro tvorbu komiksu.

ÚKOL 2. 1. 1. Nálepky / Kdo jsou „oni“? |30 minut|

V úvodním „rozehřívacím“ úkolu žákyně a žáci jmenují nejrůznější skupiny lidí, ke kterým často chováme předsudky. **Pro následující práci by si měli odnést základní poznatek, že příslušnost k určitým skupinám si můžeme vybrat, ale součástí některých skupin se stáváme automaticky a nedobrovolně.** Pochopí, že například barvu pleti, věk, jazyk, zvyklosti, druh oblečení apod. využíváme k „nálepkování“ nebo „škatulkování“ lidí, tzn. že na základě vnějších znaků přisuzujeme určité vlastnosti konkrétnímu jedinci. Často jsou tyto vlastnosti stereotypem, který se traduje, ale nemusí odpovídat realitě a neplatí paušálně pro všechny v dané skupině.

ÚKOL 2. 1. 2. Na první pohled |15–20 minut|

Žákyně a žáci pracují s předpřipravenými situacemi, které vnímají prismatem předchozího úkolu: hlavní postavy situace jsou stigmatizovány na základě příslušnosti k nějaké skupině (Romka, Arab, gay, ...). Žákyně a žáci rozvíjí vybranou situaci/příběh a zamýšlejí se nad jednáním a chováním dalších postav v příběhu. Bez teoretizování tak zmapují nejrůznější pohledy na předsudečnou situaci a vytvoří vlastní obsah, který poslouží k analýze problematiky. Měla by vzniknout trefná vyjádření, která dobře potvrzují celospolečenská klišé, ale i alternativní výpovědi bez předsudků. **Pro vybraný příběh by se mělo vymyslet dostatečné množství „hlášek“ vybraných postav.**

ÚKOL 2. 1. 3. Jak se cítí hlavní postava? |15–20 minut na každou situaci|

Žákyně a žáci konfrontují postoje svých postav (jejich „hlášky“) s diskriminovanou hlavní postavou a skrze hraní rolí se snaží vžít do jejich pocitů. Následně formulují text, který v komiksu hlavní postava pronáší. Ta má v rámci příběhu příležitost se obhájit nebo jinak reagovat na „hlášky“ dalších postav. **Výstupem úkolu je promyšlený a vhodně formulovaný text/komentář hlavní postavy.**

ÚKOL 2. 1. 4. Pracovní verze komiksu |30 minut|

Žákyně a žáci se připravují na práci v on-line editoru. Vybírají/vymýšlí si příběh, který chtějí zpracovávat, a vytvářejí pracovní verzi komiksu.

ÚKOL 2. 1. 5. Můj názor |10 minut|

Výstupem úkolu je promyšlené a vhodně formulované sdělení autorky nebo autora textu směrem k veřejnosti.

AKTIVITA 2. 2. TVORBA KOMIKSU |cca 30–60 minut|

Cílem aktivity je shrnout poznatky a materiál získaný v předchozí aktivitě a využít je k vytvoření vlastního komiksu. Práce probíhá v on-line prostředí. Hlavním výstupem je animovaný komiks, který žákyně a žáci tvoří individuálně nebo v malých skupinách (dvojice, trojice).

ÚKOL 2. 2. 1. 🎧 Práce v on-line editoru |30–45 minut|

Předchozí aktivita sloužila k získání dostatečného množství materiálu pro tvorbu vlastního komiksu a jako „scenáristická“ příprava. Z materiálů, které žákyně a žáci posbírali během předchozích úkolů (vyjádření smyšlených postav, vyjádření hlavní postavy, vlastní sdělení), vytvoří komiks v on-line editoru. On-line šablona komiksu je vodítkem pro to, jak veškerý materiál zkomponovat do smysluplného celku. **Výstupem je animovaný komiks v on-line editoru.**

ÚKOL 2. 2. 2. 🎧 Práce s komiksy |15 minut|

Žákyně a žáci v této aktivitě třídí reakce komiksových postav do kategorií.

AKTIVITA 2. 3. ZVEŘEJNĚNÍ A REFLEXE VÝSLEDKŮ PRÁCE |cca 40 minut|

Cílem aktivity je shrnout celý průběh Dílny a zhodnotit přínos pro kolektiv.

ÚKOL 2. 3. 1. 🎧 Sdílení/zveřejnění komiksu |20 minut|

Žákyně a žáci jsou vyzváni, aby si vzájemně prezentovali své komiksy. Výstupem je rozhodnutí, zda komiks zveřejní pro ostatní, či ne. **Měli by být schopni své rozhodnutí vysvětlit a obhájit.**

ÚKOL 2. 3. 2. 🎧 Reflexe výsledků a skupinová diskuse |20 minut|

Vyučující se s žákyněmi a žáky zamýšlí nad průběhem celé Dílny a snaží se pojmenovat přínosy práce.

VAZBA DÍLNY NA KLÍČOVÉ KOMPETENCE ŽÁKYŇ A ŽÁKŮ PODLE RVP

Kompetence k učení

- dokážou vlastními slovy definovat pojmy jako **předsudek a stereotyp** a vztáhnout je ke svému každodennímu životu
- skrze téma předsudků a stereotypů dokážou propojit znalosti nabyté v různých předmětech a uvědomují si význam těchto znalostí pro formování svého občanského postoje (dokážou vnímat smysl nabytých vědomostí a dovedností pro svůj každodenní život)
- dokážou popsat posun, který v nich díky práci nastal (pokud nastal), a přínosy pro své učení (zda se dozvěděli nové věci, zda jim práce pomohla na téma nově nahlédnout, zda jejich názory utvrdila nebo případně i pomohla přehodnotit, zda se něco nového dozvěděli o svých spolužačkách a spolužácích apod.)

Kompetence k řešení problémů

- vnímají nejrůznější problémové situace ve škole i mimo ni a uvědomují si, kdy jsou porušována obecně uznávaná práva osob nebo skupin osob
- na základě schopnosti vcítit se do jiných lidí dokážou analyzovat postoje různých lidí v konfliktních situacích a pochopit důvody jejich jednání, dokážou navrhnout strategie řešení konfliktu či nedorozumění nebo cestu k jejich zmírnění

Kompetence komunikativní

- formulují a vyjadřují své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřují se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu
- naslouchají promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reagují, účinně se zapojují do diskuse, obhajují svůj názor a vhodně argumentují
- využívají informační a komunikační prostředky a technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem
- využívají získané komunikativní dovednosti k vytváření vztahů potřebných k plnohodnotnému soužití a kvalitní spolupráci s ostatními lidmi

Kompetence sociální a personální

- dokážou zanalyzovat zpětnou vazbu od publika a využít ji k pochopení odlišných názorů a postojů
- přispívají k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápou potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňují zkušenosti druhých lidí, respektují různé názory a čerpají ponaučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají

Kompetence občanské

- respektují přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, jsou schopni se vcítit do ostatních lidí, odmítají útlak a hrubé zacházení, uvědomují si povinnost postavit se fyzickému i psychickému násilí
- chápou základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy, jsou si vědomi svých práv a povinností ve škole i mimo školu
- uvědomují si důležitost aktivního občanského postoje
- dokážou zvolit míru své angažovanosti ve veřejném dění vzhledem ke svým schopnostem a dokážou vyhodnotit rizika plynoucí z angažovaného jednání v konfliktních situacích

VAZBA NA PRŮŘEZOVÁ TÉMATA A VZDĚLÁVACÍ OBLASTI

Multikulturní výchova / Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech / Mediální výchova / Výchova demokratického občana / Umění a kultura / Jazyk a jazyková komunikace / Osobnostní a sociální výchova / Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Důraz na témata dle vzdělávacích oblastí:

Jazyk a jazyková komunikace – Především v úkolu 2. 1. 1. (*Nálepka / Kdo jsou „oni“?*) můžete se třídou procvičit gramatiku velkých písmen (Romové, křesťané) a správné psaní cizích slov a novotvarů (emaři, gothic). V úkolu 2. 1. 2. (*Na první pohled*) se skrze tvorbu přímé řeči můžete soustředit na autentické vykreslení jednotlivých postav.

Mediální výchova – Žákyně a žáci si ověří, zda jsou schopni si vytvořit vlastní názor prostřednictvím diskuse s ostatními. Zároveň si uvědomí, zda šíří nestranné ověřené informace, nebo zaujatá sdělení či dokonce propagandu.

Umění a kultura – Vytvořit výtvarné sdělení, které nemá pouze estetickou hodnotu, ale může být angažované, vyžaduje určitou míru odpovědnosti, informovanosti a odvahy. Žákyně a žáci si během Dílny mohou tvorbu uměleckého a zároveň aktivistického díla vyzkoušet.

Dramatická výchova – V úkolu 2. 1. 3. (*Jak se cítí hlavní postava?*) žákyně a žáci hledají vazbu mezi vnitřním prožíváním a vnějším chováním postav. Prostřednictvím hraní rolí si mohou ujasňovat své osobní postoje ke zvoleným tématům, zkoumat mezilidské vztahy, hodnoty i celospolečenské problémy.

OBJEVOVÁNÍ PŘEDSUDKŮ A STEREOTYPŮ

ÚKOL 2. 1. 1. NÁLEPKY / KDO JSOU „ONI“?

Čas

30 min

Forma práce

ve skupině

Pomůcky

flipchart/tabule, fixy, tužky a papíry

Zadání pro třídu KROK 1:

Vymyslete co nejvíce skupin lidí, které mají něco společného. Spojuje je určitý zájem, životní styl, vzhled, nemoc, náboženství, národnost apod. Mělo by se jednat o rozšířená pojmenování nebo nálepky, které běžně používáme (Např. „To jsou punkeři.“/ „To jsou Američanky.“/ „To jsou křesťané.“/ „To jsou Pražanky.“). Skupiny napište na tabuli. Pokuste se společně s ostatními na tabuli vytvořit co nejpestřejší „sbírku“ skupin.

Instrukce pro vyučující

KROK 1:

Nechte nejprve žákyně a žáky pracovat samostatně písemně 3–5 min, pak je vyzvěte ke společnému sdílení. Postupně za sebou vždy nahlas sdělí ostatním jedno heslo, pak ho napíšou na tabuli. Abyste neztráceli čas, tak jich může zapisovat víc najednou. Vrzání židlí a přesun k tabuli by se neměl zvrhnout v chaos, aby se hesla neopakovala a všichni o nich měli přehled.

Úkol slouží jako rozehřívací cvičení. Podpořte společný brainstorming otázkami:

- Napadají vás nějaké národnosti, náboženské, věkové nebo genderové skupiny?
Skupiny podle zájmu, životního stylu, módy, hnutí nebo barvy pleti, sexuální orientace apod.?
- Součástí jaké skupiny se cítíte být?
- Jsou skupiny, do kterých rozhodně nepatříte?

Není důležité jmenovat velké množství skupin, ale shromáždit určitou pestrost, např. důchodkyně, Romky, homosexuálové, lidé s hendikepem, obézní lidé, uprchlice, imigranti, prckové, holohlaví, muslimové, věřící, Ukrajinky, Vietnamci, příslušníci módních subkultur (hipsteři, hippies, gothic, rockerky, skejťáci, emafky, metalisti), rodiče, puberťačky, holky, kluci, socky, kuřačky, ajtáci, vandalky, trempíci, bezdomovkyně, učitelé, Pražáci, šprtky, ...

**Zadání
pro třídu
KROK 2:**

Na tabuli označte ty skupiny, jejichž součástí byste nechtěli být nebo do kterých byste nechtěli být ostatními lidmi zařazováni.

Instrukce pro vyučující

KROK 2:

Každý jedinec tyto skupiny podle sebe označí (tečkou, přidáním samolepky, hlasováním). Žákyně a žáci jsou často zvědaví na názory ostatních. Jestliže jim dáte dostatečný prostor, pravděpodobně se dostanete do situace, kdy budou skoro všechny skupiny na tabuli označené jako nechtěné.

Následně se jich zeptejte:

- Jak to, že nechceme být součástí většiny skupin? Co to asi znamená?
- Jak se cítíme, když nás někdo zařadí do skupiny, do které si myslíme, že nepatříme?
- Myslíme si o většině těchto skupin něco špatného?

**Zadání
pro třídu
KROK 3:**

Najděte ty skupiny, jejichž příslušnice a příslušníci si nemohou vybrat, zda chtějí být její součástí.

Instrukce pro vyučující

KROK 3:

Pomozte třídě identifikovat skupiny, u kterých si jejich příslušnice a příslušníci nemohou dobrovolně zvolit, zda do nich patří, a pojmenovat společný jmenovatel (vlastnost) pro tyto skupiny: například holky, kluci – pohlaví / důchodkyně, pubertáči – věk / Američané, Ukrajinky – národnost apod. Určitě narazíte na sporné skupiny, u kterých bude třeba se pozastavit. Diskutabilní může být například náboženství, protože je často předáváno dětem jako součást rodinné tradice a možnost volby v raném dětském věku je problematická (nereálná). Nebo narazíte na skupiny, které bude nutné vysvětlit nebo odlišit: např. sexuální orientace je vrozená, oproti tomu způsob oblékání (např. transvestitismus) je volba.

**Zadání
pro třídu
KROK 4:**

Společnou diskusí definujte, co je to předsudek a stereotyp.

Instrukce pro vyučující

KROK 4:

Základní rozdíl mezi stereotypem a předsudkem:

- Stereotyp: soubor charakteristik, který by měl charakterizovat určitou sociální skupinu (např. stereotyp o ženách o mužích), stereotypy sdílí více lidí v daném společenství, obvykle zahrnují nějaký určující znak a podle něj jsou přisuzovány další charakteristiky; rozlišujeme autostereotypy, tzn. schémata týkající se skupin, jichž jsme členkami a členy, a heterostereotypy, které charakterizují osoby z jiných skupin (např. autostereotyp Čechů, heterostereotyp charakterizující Slováky). (upraveno podle Baumgartner, 2008)

- Předsudky jsou na rozdíl od stereotypů ve svém obsahu jednoznačně negativní a zahrnují i emoční složku. (podle Zelová, 2008)

(viz <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/G/21736/stereotypy-a-predsudky-jako-myslenkove-chyby.html>)

V rámci společné práce zopakujte základní poznatek, že příslušnost k určitým skupinám si můžeme vybrat, ale součástí některých skupin se stáváme automaticky a nedobrovolně. Například barvu pleti, věk, jazyk, zvyklosti, druh oblečení apod. využíváme k „nálepkování“ nebo „škatulkování“ lidí, tzn. že na základě vnějších znaků přisuzujeme určité vlastnosti konkrétnímu jedinci. Často jsou tyto vlastnosti stereotypem, který se traduje, ale nemusí odpovídat realitě a neplatí paušálně pro všechny. Nejlepší je, když si tuto myšlenku třída zformuluje sama, vlastními slovy.

Žákyně a žáci často bez problému vyjádří negativní podobu předsudku, který vede ke zkreslování skutečnosti. Upozorněte je také na pozitivní funkci předsudku – rychlou orientaci ve světě, o čemž vypovídá původní význam slova samotného: PŘED-ÚSUDEK.

Čas

15–20 min

Forma práce

ve skupině

Pomůcky

tužky, papíry, [Příloha 9](#) Texty situací, [Příloha 10](#) PodobiznyZadání
pro třídu:**1. Utvořte skupiny podle toho, s jakou situací z [Přílohy 9](#) Texty situací chcete pracovat.**

Zamyslete se nad tím, jak by v dané situaci reagovalo okolí. Podle kartiček s obrázky postav ([Příloha 10](#) Podobizny) si vyberte jednu osobu (máte na výběr ze všech osob kromě hlavní postavy vašeho příběhu), která je pro vás nějakým způsobem zajímavá. Pokud není vztah osoby k hlavní postavě příběhu specifikován, můžete si ho vymyslet.

Postavy: Žákyně a žáci: Esmeralda, Ahmed, Kryštof, Hugo, Tonda, Róza, Viky, Anička, Aleš, Denis.

Dospělí: Petr, David, Markéta, Ladislav.

2. Navrhněte, co vaše postava vzhledem k situaci řeká.

Napište, co by vaše postava k situaci řekla, jak by na ni reagovala (minimálně tři věty v přímé řeči). Snažte si ji co nekonkrétněji představit (může vám pomoci, když si za ni dosadíte své rodiče, spolužačky, sousedy). Není důležité, jak by tato postava na danou situaci měla „správně“ reagovat, ale co by opravdu řekla, co by si opravdu myslela. Nesnažte se vytvořit mravoučný příběh, ale ani parodii, najděte opravdu autentické reakce. Využijte svou osobní zkušenost nebo příběhy ze svého okolí, o kterých jste slyšeli.

Instrukce pro vyučující:

V této fázi je hlavním úkolem žakovského kolektivu vymyslet co nejtrefnější glosy a reakce okolí, tedy lidí, kterých se situace týká a mají potřebu se k ní vyjadřovat, řešit ji nebo komentovat. **Pro vybraný příběh by žákyně a žáci měli vymyslet dostatečné množství hlášek. Tyto hlášky jsou hlavním předpokladem pro následující úkol.** Pomozte jim uchopit situace co nejautentičtěji. Podpořte je v tom, aby s postavami pracovali zcela svobodně, intuitivně, bez přílišné snahy zpracovávat je dle společenských šablon nebo norem. Veškerý „osobní“ materiál (např. hlášky a názory postav), který se v příbězích objeví, je pro vás důležitým indikátorem toho, jak daný jedinec téma vnímá a v jakém prostředí se pohybuje. Někteří budou pravděpodobně pro svůj příběh chtít použít vulgarismy. V tom případě je potřeba se zamyslet nad tím, o jak silný vulgarismus se jedná a jestli dodává příběhu na autentičnosti, nebo jestli tam je jenom proto, „aby tam byl“. Pomyslnou hranici „připustnosti“ určujete vy tak, aby byla aktivita podnětná, ale zároveň nesklouzla k pouhému výčtu vulgarismů. Vytiskněte třídě situace z [Přílohy 9](#) Texty situací. Můžete se už dopředu rozhodnout, že jim nabídnete jen některé ze situací. Zpracování pouze několika situací vám také ušetří čas při následujícím úkolu.

Na co dát pozor: ■ 1) Ujistěte se, že žákyně a žáci úkol dobře pochopili a že vymýšlejí reakce „okolí“, nemělo by se v této fázi jednat o „hlášky“ hlavní postavy, ta přijde na řadu až poté.

■ 2) Kolik situací rozpracovat?

Zcela klíčové je vaše rozhodnutí, z kolika příběhů dáte na vybranou. K dispozici je celkem 5 situací/příběhů. Čím více příběhů, tím více času budete muset věnovat hraní rolí v dalším úkolu.

Mějte na paměti, že v dalším úkolu (Jak se cítí hlavní postava) musíte každé situaci během hraní rolí věnovat 10–15 minut!

Čas

10–15 min na každou situaci

Forma práce

ve skupině

Pomůckyhlášky a reakce okolí vymyšlené v předchozím úkolu, [Příloha 10](#) Podobizny, [Příloha 11](#) Komiksové bubliny**Zadání
pro třídu
KROK 1:**

Projděte si společně ve třídě jednu situaci po druhé následujícím způsobem. Před třídu postavte prázdnou židli. Představte si, že do vaší třídy právě přišla hlavní postava jedné ze situací (Esmeralda, Ahmed, Petr, Kryštof nebo Hugo). Hlavní postavě, která „sedí“ na židli (na židli je její podobizna – viz [Příloha 10 Podobizny](#)) postupně přečtete hlášky a reakce postav vymyšlené v předchozím úkolu. Poslouchat hlášky některých postav nebude pro hlavní postavu vždy jednoduché.

Žákyně a žáci z ostatních skupin (ze skupin, jejichž situace zrovna není objektem zájmu) se snaží si představovat, co si asi hlavní postava myslí, jak se cítí a jak by nejraději na některé hlášky reagovala. Odpovídají (pokud to jde) na reakce a sdělují ostatním pocity hlavní postavy.

Instrukce pro vyučující**KROK 1:**

Hraní rolí je klíčovou částí procesu, věnujte této aktivitě proto zvýšenou pozornost. Jedná se o moment, kdy máte příležitost třídu emocionálně angažovat a pomoci, aby se všem problematika dostala více „pod kůži“. Hlavním úkolem žákyň a žáků, kteří zrovna „nepředvádí“ reakce postav na situaci, je poslouchat, vnímat hlášky, vcítit se do pocitů hlavní postavy příběhu (která „sedí“ na židli ve třídě) a tyto pocity tlumočit skupině. Na hlášky reagují hned po jejich přečtení, o slovo se hlásí. Můžete si případně pomoci použitím mluvícího předmětu, který vždy podáte/hodíte té osobě, která chce na hlášku reagovat. Při formulaci reakcí na hlášky můžete žákyním a žákům pomoci větami typu:

„Ahmed se teď cítí...“ / „Nejvíce ho naštvalo, že...“ / „Ahmed si myslí, že má právo na...“ / „Proč ho ostatní...“ / „Ahmed by chtěl, aby...“

Na co dát pozor:

- 1) Na začátku každého hraní rolí (každé situace) se zrekapitulujte příběh (o čem je výchozí situace), aby byli všichni v obraze a věnovali aktivitě plnou pozornost. Na prázdnou židli se vytiskne podobizna hlavní postavy, aby všem bylo více jasné, kdo před nimi sedí.
- 2) Vyzvěte žákyně a žáky, aby hlášky říkali nahlas a srozumitelně. Důležité je zachovat soustředěnou atmosféru a udržet správný rytmus (velké prodlevy nebo překotné drmolivé čtení z papíru snižuje vyznění celé situace).
- 3) Hlášky je vhodné komentovat v průběhu, hned, jak zazní, aby v množství nezanikly.

Zeptejte se:

- Podle čeho jste si vybrali postavu, ke které budete vymýšlet hlášky?

Doplňkové otázky (pokud kolektiv spíše nespolutracuje a potřebuje aktivizovat):

- Byla to postava, která vám byla blízká, nebo naopak?
- Inspiroval vás někdo z reálného života?

**Zadání
pro třídu
KROK 2:**

Poté, co jste si vyslechli možné pocity hlavní postavy, napište do komiksově bubliny (viz [Příloha 11 Komiksově bubliny](#)) k hlavní postavě vaší situace větu, kterou by pravděpodobně chtěla říct ostatním. Pokuste se o krátké sdělení, kterým by se postava obhájila a vymezila vůči dané situaci.

Instrukce pro vyučující

KROK 2:

Hlavním úkolem žákyň a žáků je na základě hraní rolí vymyslet adekvátní reakci hlavní postavy. Hraní rolí jim mělo pomoci vstoupit do hlavní postavy a vyhnout se tak prvoplánovým reakcím a klišé. Podpořte jejich přemýšlení následujícími úvahami: Hlavní postava se dostala do konfliktu, jak ho vyřeší? Může být také agresivní a vulgární? Nebo použije smysluplné argumenty či dokonce zareaguje s nadsázkou a humorem, případně s pochopením, a vyjádří se vnímavě k obavám a strachům ostatních osob? Dokázali byste se vy v takové situaci obhájit a bránit? Určitě to vyžaduje jisté sebevědomí a odvahu.

Hlavní postavy můžete nechat na židlích, případně je můžete sundat a nalepit jinam, aby bylo více prostoru pro komiksově bubliny.

ÚKOL 2. 1. 4. PRACOVNÍ VERZE KOMIKSU

Čas

30 min

Forma práce

individuální nebo ve dvojicích

Pomůcky

papíry, tužky, lepidla, [Příloha 12](#) Postavy k pracovní verzi komiksu

**Zadání
pro třídu:**

V tuto chvíli se začínáte připravovat na práci v on-line editoru. Zkuste si komiks nejdřív vytvořit nanečisto na papír. Využijte vytištěné obrázky postav, přikleslete k nim bubliny a vše nalepte na papír. Vytvořte až 3 repliky, ve kterých na sebe postavy reagují.

Postavy:

Žákyně a žáci: Esmeralda, Ahmed, Kryštof, Hugo, Tonda, Róza, Viky, Anička, Aleš, Denis.

Dospělí: Petr, David, Markéta, Ladislav.

Instrukce pro vyučující:

Je jen na vás, jakou volnost žákyňám a žákům dáte. Můžete je nechat vybírat si pouze z těch příběhů, se kterými pracovali v předchozí aktivitě, můžete přidat nějaký vlastní, který je aktuálně pro třídu důležitý. Je také možné je motivovat k tomu, aby si vymysleli vlastní příběhy, pokud by o to měli zájem. Potom je ale potřeba pohlídat, aby příběhy měly hlavu a patu a aby pracovali pouze s postavami, které jsou dostupné v on-line editoru.

Čas

10 min

Forma práce

individuální nebo ve dvojicích

Pomůcky

papíry a tužky

Zapište do poslední scény komiksu vlastní názor na situaci, se kterou pracujete. Může to být komentář, návrh řešení, výzva nebo otázka na publikum. To vy vyprávíte, nyní přichází vaše chvíle! Řekněte ostatním, co si o celé situaci myslíte. Nebojte se být osobní. Ve vašem příběhu jde přece o něco důležitého. Co to je? A proč je potřeba o tom mluvit?

**Zadání
pro třídu:**

Ve vašem komiksu můžete:

hovořit sami za sebe: „Proč většinou...“ / „Je jedno, jak to bylo, ale měli bychom...“ / „Asi si nikdo nedovedeme představit, že barva kůže...“

převzít roli některé z postav příběhu: „Kdybych já byl ředitel...“ / „Kdybych já byla ředitelka...“ / „Kdybych já byl/a Esmeralda...“ / „Kdybych se do takové situace dostal/a já...“

vystupovat jako veřejně angažované osobnosti (novinářka, politik, popstar): „Kdybych já byl politik, tak bych prosazoval...“ / „Kdybych já byla politička, tak bych prosazovala...“ / „Kdybych já byl/a slavný/á, podporoval/a bych...“

Instrukce pro vyučující

Vlastní názor nebo vlastní komentář, který se žákyně a žáci snaží zformulovat, je pro vyznění celého komiksu velmi důležitý. Vybidněte je k tomu, aby k úkolu přistoupili zodpovědně (což nevyklučuje humor nebo nadsázku). V této fázi jim připomeňte, že budou mít možnost komiks případně zveřejnit. Je proto důležité, aby se zamysleli nad tím, ke komu se obracejí. To ovlivní způsob, jakým budou své sdělení formulovat.

TVORBA KOMIKSU

ÚKOL 2.2.1. PRÁCE V ON-LINE EDITORU

Čas

30–45 min

Forma práce

individuální / ve dvojicích / ve skupinách

Pomůcky

on-line editor

Zadání pro třídu:

Vaším hlavním úkolem je nyní vytvořit finální komiks s využitím materiálu, který jste nashromáždili v předchozí aktivitě. Experimentujte s prvky, které on-line editor nabízí (postavy, bubliny, obrázky na pozadí, výběr hudby). Využijte možnost příběh podpořit výběrem vhodného zvukového doprovodu. Při výběru zvuku nezapomeňte, že hodně ovlivní celkové vyznění komiksu! Dávejte pozor, aby se z příběhu nestala parodie, přehnané drama nebo jen situace s bezvýznamnou zápletkou.

Instrukce pro vyučující:

Teprve v této fázi je vhodné vzít žákyně a žáky k počítačům a umožnit jim přístup do on-line editoru. Přípravné úkoly (v rámci aktivity 2. 1) je lepší řešit mimo počítačovou učebnu. (Přítomnost technologie zpravidla všechny zúčastněné příliš strhává, bez ní je koncepční a „scenáristická“ příprava soustředěnější). Žákyně a žáci mohou pracovat ve skupinách, ve dvojicích nebo samostatně.

Hlavním úkolem žákyň a žáků je vytvořit si vlastní komiks. Vyzvěte je, aby experimentovali s prvky, které on-line editor nabízí (postavy, bubliny, obrázky na pozadí, výběr hudby).

Na co dát pozor:

- 1) Nezapomeňte třídu před touto aktivitou vygenerovat kód a přidat Dílnu na nástěnku. Nejen problémy s přihlášením, ale i bezproblémové přihlášení do systému zabere určitý čas. Počítejte s tím ve svém časovém plánu.
- 2) Připomeňte žákyním a žákům, že mají možnost nastavit velikost postav a velikost a tvar bublin.
- 3) Aby mohli pracovat se zvukem, je nutné zajistit, aby mohli zvuk z počítače poslouchat (ideálním řešením jsou sluchátka pro každého jedince).
- 4) Upozorněte žákyně a žáky, že jejich komiks končí závěrečnými titulky, ve kterých by měli uvést autorství. Samozřejmě mohou zůstat v anonymitě, ale je žádoucí, aby se toto rozhodnutí stalo součástí diskuse a závěrečné reflexe.

Čas

15 min

Forma práce

v menších skupinách

Pomůcky

on-line editor, vlastní komiksy žákyň a žáků, tužky a papíry

Zadání pro třídu:

Snažte se reakce komiksových postav ze svého komiksu roztřídit.

Můžete vytvořit tyto kategorie:

- urážky (lživá tvrzení, zesměšňující zvolání)
- předsudky (posuzují osobu na základě příslušnosti k nějaké skupině bez individuálního přístupu)
- pádné argumenty (pro i proti, oprávněné strachy a obavy)
- návrhy (konstruktivní řešení)

Které reakce vyjadřují většinový názor? Chybí tu některé z reakcí?

Jestliže ano, doplňte je.

Instrukce pro vyučující:

Tuto aktivitu lze dělat i s vytištěnými komiksy. Může se stát, že se skupina neshodne na tom, do jaké kategorie reakce roztřídit. Důležitá je vzájemná diskuse.

Můžete skupiny motivovat, aby se pokusily zjistit důvody, proč se osoby v komiksu chovaly předsudečně:

- Proč si myslíte, že se postavy chovaly tak, jak se chovaly?

Možné důvody, o kterých můžete diskutovat:

Strach z neznámého: Vlastní strach nebo strach, který sdílíme spolu se svým okolím (např. rodiče: „Muslimové jsou teroristé,“ kamarádi: „Je to homosexuál, je divnej.“).

Škatulkování: Předchozí zkušenosti s podobným člověkem aplikujeme na podobné osoby (např. Němec: „Češi kradou,“ kamarádi: „Důchodci maj IQ 10.“).

Přebírání názoru: Sami situaci kriticky nezhodnotíme, ale přebíráme názory ostatních (např. kamarádi: „Je to socka, nekamarad se s ním,“ rodič: „Kluci netancují, kluci hrajou fotbal, je to buzna.“).

Dezinformace: Názor zakládáme na zastaralé nebo zmanipulované informaci nebo propagandě (např. strýc: „Homosexualita je nemoc.“).

Pozor! Žákyně a žáci by tím neměli agresivní jednání postav omlouvat, ale lépe jej pochopit.

REFLEXE A ZVEŘEJNĚNÍ VÝSLEDKŮ PRÁCE

ÚKOL 2. 3. 1.

SDÍLENÍ/ZVEŘEJNĚNÍ KOMIKSU

Čas

20 min

Forma práce

individuální, ve skupině

Pomůcky

on-line editor, [Příloha 13](#) Diskuse ohledně zveřejnění komiksu

Zadání pro třídu:

Rozhodněte se, zda budete vaši práci sdílet s ostatními.

Než se však rozhodnete, zamyslete se samostatně nad níže uvedenými otázkami a pak o nich diskutujte.

Otázky k zamyšlení:

- Myslíte si, že jsou témata předsudků a diskriminace v současnosti aktuální?
- Zamyslete se nad tím, jakou skupinu lidí by vaše práce mohla nejvíce oslovit.
- Co můžete zveřejněním zjistit?
- Jaké jsou výhody i nebezpečí zveřejnění vaší práce na sociálních sítích?

Pokud se rozhodnete komiks sdílet/zveřejnit se spolužačkami a spolužáky, v nastavení komiksu vyberte příslušnou volbu: „Uložit a odeslat ke schválení.“

Instrukce pro vyučující:

Výše uvedené otázky žákyním a žákům vytiskněte z [Přílohy 13](#) Diskuse ohledně zveřejnění komiksu a nechte je na ně individuálně písemně odpovědět. Pak o nich společně diskutujte.

Zveřejnění všech prací podléhá vašemu schválení. V případě, že z jakéhokoliv důvodu nechcete práci zveřejnit, vysvětlete danému jedinci, v čem je problém, a pokuste se společně najít způsob, jak výstup upravit, aby byl vhodný ke zveřejnění. Zveřejnění prací je dobrovolné.

Čas

20 min

Forma práce

ve skupině

Pomůcky

on-line editor, komiksy žákyň a žáků

Zadání**pro třídu:**

Prohlédněte si komiksy ostatních dostupné v on-line galerii vaší pracovní skupiny. Následně se zamyslete nad níže uvedenými otázkami. V kruhu sdílejte své myšlenky a pocity, které ve vás práce na komiksu vyvolala.

Otázky do diskuse:

- Co vás na práci nejvíce zaujalo a bavilo?
- Jaká část práce vás naopak nezaujala nebo byla nesrozumitelná?
- Co pro vás bylo nové?
- Rozumíte teď lépe tématům předsudků a diskriminace?
- Cítíte potřebu se těmito tématy ještě hlouběji zabývat, nebo spíš ne? Proč?

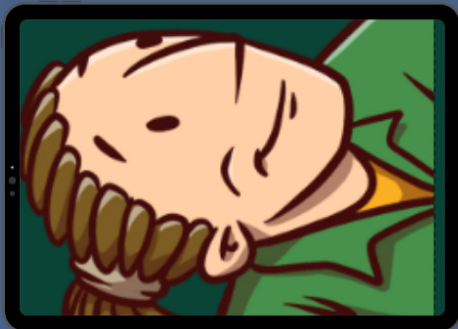
Instrukce pro vyučující:

Reflexe by měla směřovat nejen k výsledkům, ale k celému průběhu práce v Dílně. Žákyně a žáci se pokusí pojmenovat si sami pro sebe přínos Dílny, zda se dozvěděli nové věci, zda jim práce pomohla na téma nově nahlédnout, zda jejich názory utvrdila nebo případně i pomohla přehodnotit, zda se něco nového dozvěděli o sobě a ostatních. Je důležité, aby se všichni pokusili popsat posun, který v nich díky práci nastal (i potvrzení vlastních názorů je posun). Kromě obsahu se věnujte i formám a metodám práce.

PŘÍLOHY

Kryštof

Kryštof byl na maloměstě celkem výraznou osobou. Díky dredům, které si pečlivě upravoval a zdobil barevnými gumičkami, si ho všichni lehce zapamatovali. Lidé Kryštofa často viděli se sluchátky v uších, na ostatní reagoval bez povšimnutí. Kryštof měl ale rád umění a graffiti. Jednou čekal na lavičce na zastávce vedle nového graffiti a vysypaného koše. Co si asi mysleli kolemjdoucí?

Hugo

V jednom nenápadném městě žil teenager jménem Hugo. Byl to teenager s výraznou osobností a s odvážným smyslem pro módu. Vždycky se oblékal jinak než ostatní. Jeho šatník byl plný barevných vzorů, neobvyklých kombinací a zvláštních doplňků. Netrvalo dlouho a jeho originální oblékání přilákalo pozornost ostatních lidí.....

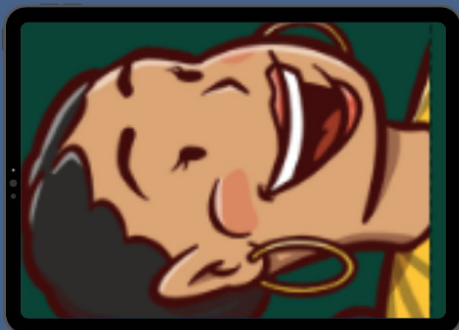

Ahmed

Když Viky začala chodit s Ahmedem, všechno vypadalo skvěle. Poslouchali společně hudbu, procházeli se městem a smáli se stejným věcem. Prostě si užívali společný čas. Co se ale stalo, když se ostatní dozvěděli, že spolu chodí...

Esmeralda

Když se Róze, spolužačce Esmeraldy, ztratil telefon, začala se ve třídě šířit neklidná atmosféra. Róza byla zoufalá, protože byl telefon drahý a měla na něm všechny zprávy a fotky. A k tomu další den viděla Esmeraldu, jak přichází do školy a má v kapse mobil, který se až nápadně podobal tomu jejímu. Rychle utekla, aby ji Esmeralda neviděla a přemýšlela, co si počít...

Petr

Krásné slunečné odpoledne úplně vybízelo k tomu zajít si na skvělou kávu. Tenhle nápad měl i oblíbený učitel Petr. Po škole pozval svého přítele na nejlepší ledové kafe ve městě. Co se ale nestalo. Markéta, maminka jedné z žaček, učitele viděla, jak sedí pod slunečníkem, popíjí kávu a drží svého přítele za ruku. Petra měla ráda a vždycky ho považovala za příkladného učitele. Tohle opravdu nečekala...

Markéta

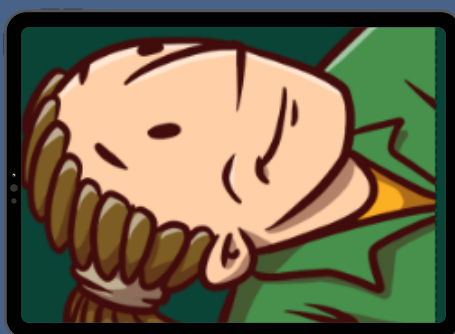
Róza

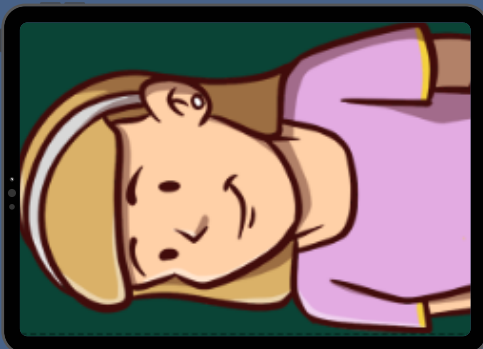
Denis

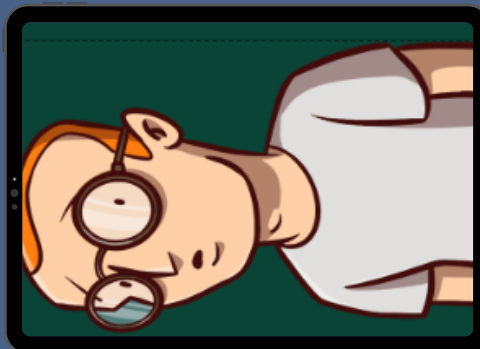
Kryštof

Anička

Aleš

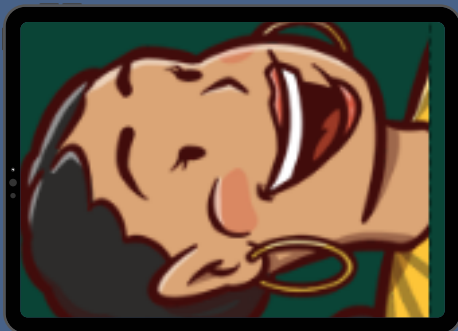
David

Tonda

Esmeralda

Ahmed

Ladislav

Viky

PŘÍLOHA 10 Podobizny

Hugo

Petr

.....

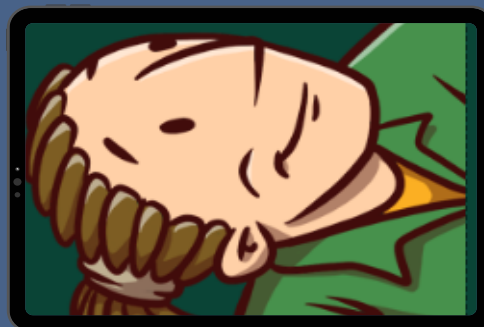
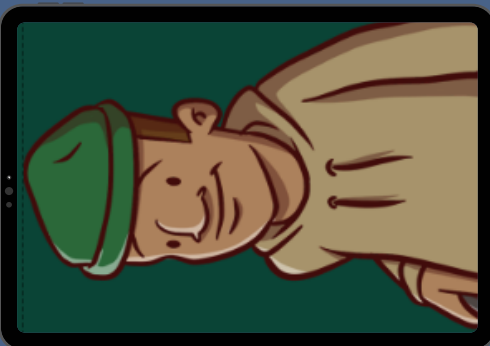
.....

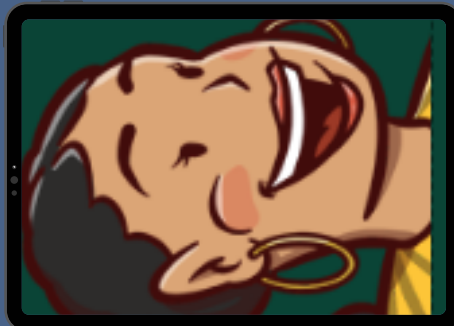
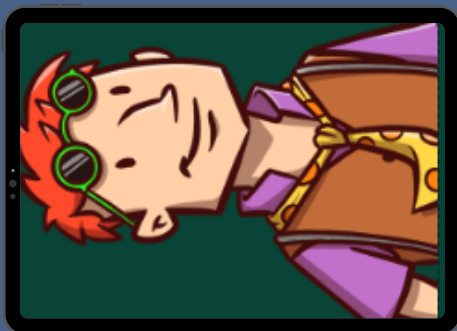
PŘÍLOHA 10 Podobizny

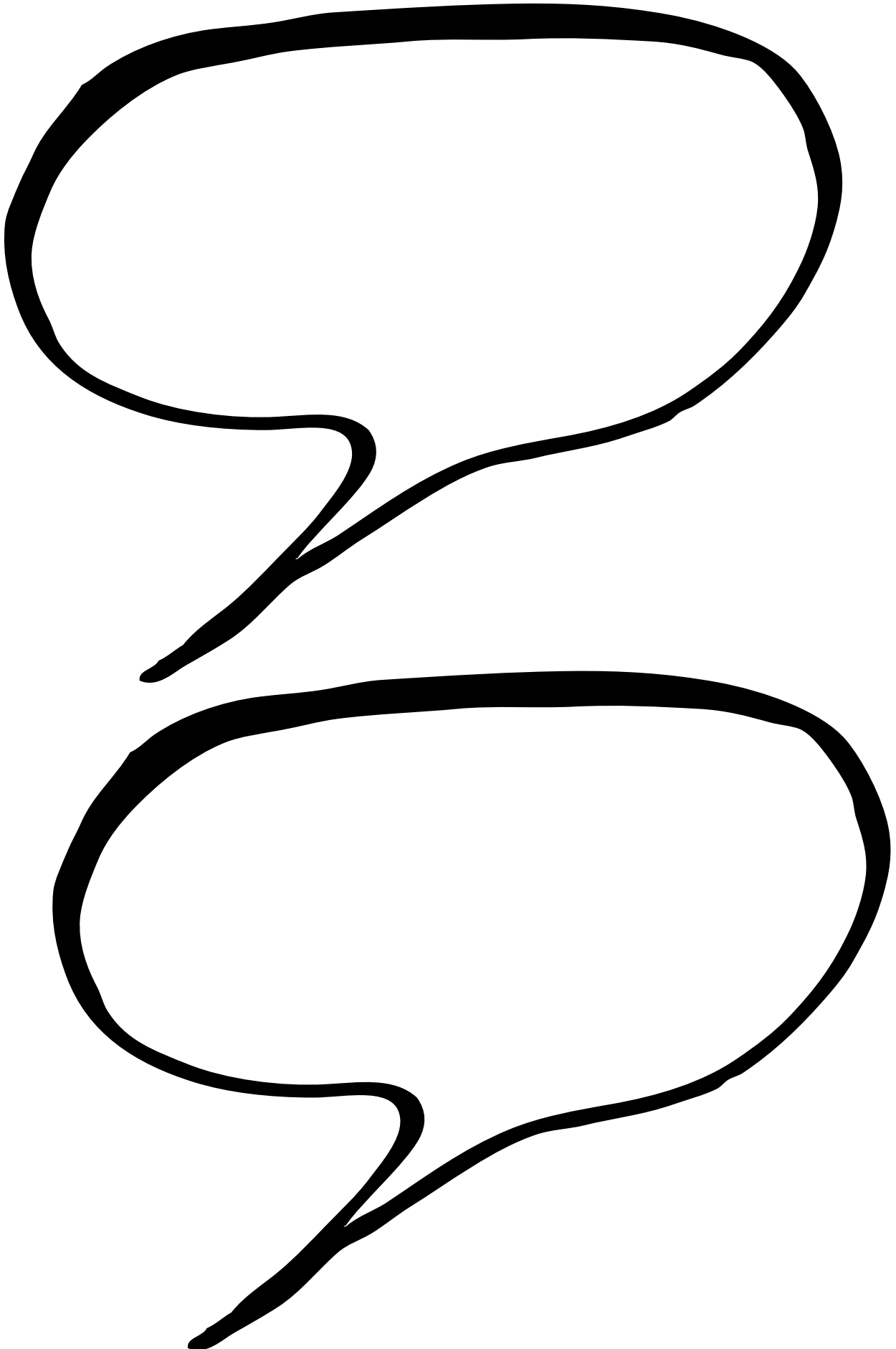

PŘÍLOHA 10 Podobizny

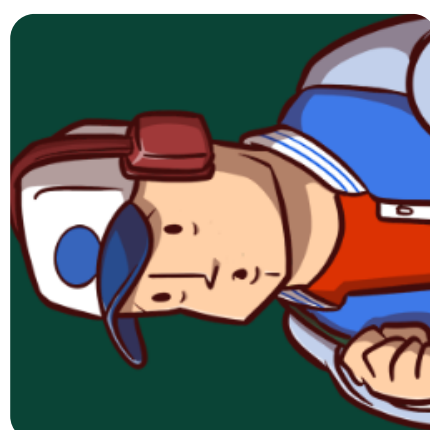

PŘÍLOHA 10 Podobizny

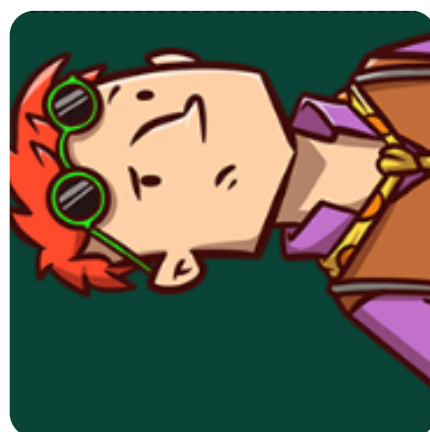
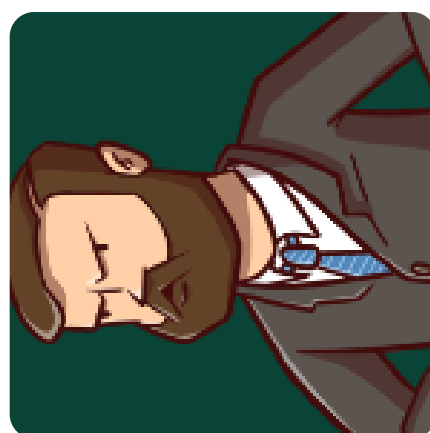

PŘÍLOHA 12 Postavy k pracovní verzi komiksu

PŘÍLOHA 12 Postavy k pracovní verzi komiksu

PŘÍLOHA 12 Postavy k pracovní verzi komiksu

PŘÍLOHA 13 Diskuse ohledně zveřejnění komiksu

Otázky k zamyšlení:

- Myslíte si, že jsou témata předsudků a diskriminace v současnosti aktuální?
- Zamyslete se nad tím, jakou skupinu lidí by vaše práce mohla nejvíce oslovit.
- Co můžete zveřejněním zjistit?
- Jaké jsou výhody i nebezpečí zveřejnění vaší práce na sociálních sítích?

